

במקום העלם הצולט שצנל האוזן והוא כנגד חור האוזן.

ב. ובטור כתב ופאות הזקן ה'. לרש"י אחת מקום חיבור הסנטר לעלם מימין ואחד כנגדו צשמאל ואחת מקום חיבור הלחי לצדעים מימין וכנגדו משמאל כו'. וצדרישה שם או' י"א מציא לשון רש"י הג"ל פרק ראשון של זקן היינו תחת האוזן מקום של לחי התחתון יוצא משם כו', וממשיך אל רצונו שכתב צס רש"י ואחת במקום חיבור הלחי לצדעין כו' גראה שאינו מדבר במקום שלחי התחתון יוצא אלא צהחלתו, כו', עכ"ל. ועדיין הדברים סתומים.

ג. ואין לפרש כלל שכונת רש"י דהפאות נגמרים צקצה התחתון של הפנים דאיכא שם חוד וצליעת לחי, א' דלא שייך כלל לומר צזה "דהלחי יוצא ומתפרד שם". דאין שם שום פרוד. צ' דהנה שיטת רש"י שם כ: ד"ה המשוה דלחי צ הקפה צעי שיהא משוה ונוטל כל השיער שצנלעים למדת אחורי אזנו ופדחתו. וכתב הגר"א שם או' י"ד לדייק מדבריו דשיטתו דדוקא צנוטל כל אותו מקום נחש צ מקיף אל צנוטל מקצת הפאה אין כאן מקיף, עי"ש. וצפשוט משמע שגם צשנטל השערות הסמוכים להיקף הראש ושייר השערות למטה לא נחש צ מקיף וכמוש"כ רש"י ונוטל כל השיער שצנלעים [ולא מיציעא לפי"מ שכתבנו צסימן כ"ט דלפי שיטה זו האיסור הוא נוטל כל הפאה אין נפ"מ אם שייר שערות על יד היקף הראש או שייר למטה מהם, אלא אפי' אם האיסור הוא מה שעשה הראש מוקף

אומרת לאיש להקיף והמעשה מחייחם לאשה לא שייך לחייב האשה מפני שמחייחם אליה הקפה של איש דאין הקפה של איש ושל אשה צ' סוגי מעשים אלא הוא אותו מהות מעשה שהאשה מותר לה לעשות זאת ולכך שפיר דן רע"א והחת"ס שיהא היחור לאיש לעשות המעשה מפני שמחייחם לאשה. שו"ר צקובץ הערות יצמות צדף ד. שכתב כעין דברינו.

סימן לב

שיעור פאת הראש

א. בסי' קפ"א סעי' ט' שיעור הפאה מכנגד שער שעל פדחתו ועד למטה מן האוזן מקום שהלחי התחתון יוצא ומתפרד שם, וכל רוח צ מקום זה לא חגע צו יד, וצציאור הגר"א או' י"ג כתב מקור הדברים עיין רש"י צמתני' ד"ה שחים כו' וצגמ' שם צ' ד"ה המשוה, ע"כ. וצ"ל רש"י צמתני' שם שחים מכאן חמש פאות יש לו לצקן אחד למטה מן האוזן מקום שלחי התחתון יוצא ומתפרד שם ושם נקרא פאה צחודו של לחי צצולט לחוץ שסם מתחלת הזקן וכל מה שלמעלה עד הצידעה צכלל פאות הראש הוא, עכ"ל.

ויש להבין מהו כונת רש"י [ריצ"ן] וכן השו"ע דהא שתי השיעורים לכאורה אינם מתאימים זה עם זה. דלמטה מן האוזן משמע עד אחרי האוזן. ומקום שהלחי התחתון יוצא ומתפרד לכאורה הוא

שלא גילח שם לא נחשב לפירש"י דהקיף הראש.

ה. ובדרישה שם כתב ונראה דלפי רבינו והרא"ש יהיה פאות הראש והזקן מכופין וסמוכים זה אלל זה שפאות הראש במקום כלות חלק הראש במקום שמחזרין אלל הלחי ופאות הזקן מתחלת מיד בחיבור הלחי אלל הדעין שהדעין מחלק הראש המה, עכ"ל.

מבואר דלפי שיטת רש"י בגמ' גמר פאות הראש והתחלת פאות הזקן מופסקים זה מזה. ול"ע ממש"כ השו"ע שיטת רש"י גבי פאות הראש.

שו"ר בשו"ת ארץ נצי להגרא"ל פרומר זל"ל הי"ד סי' ג' שעמד על דברי רש"י ולמעשה מקיל שם להשאיר פאות רק עד אמצע האוזן, עי"ש.

סימן לג

סריקת פאות הראש 1234567 ח"א

א. ידוע הערת רע"א איך מותר לסרק פאות הראש הא פסיק רישא הוא דיסיר שער ועובר באיסור הקפת הראש שאיסורו גם בתלישה בלא חער, ולפי הסמ"ג גם צב' שערות.

והחת"ס בשו"ב צור"ד קל"ט ענה לו שמותר שכן ראה אלל רבנן קשישאי וכו', וכתב טעם להיתר דלפי שיטת הר"מ הרי כל זמן שנשארו מ' שערות ליכא איסור הקפה. ואף בלא נשארו מ' שערות מ"מ שיעור מ' שערות אינו אלא מדרבנן

ג"כ לא נחשב מוקף אם עדיין קיימים שערות שנחשבות פאת הראש הרי אם נימא ששיטת רש"י שהפאות נגמרים בקצה התחחון של הפנים יוצא קולא גדולה אליבא דרש"י שמותר להוריד כל השערות באם משייר שערות בסוף קצה האחרון של הפנים, ולא מסתבר לומר כן כלל.

אוצר החכמה

ד. לכך נראה שכונת רש"י הוא דכשהפה סגור בולט ענם על יד האוזן ששם חיבור לחי התחחון עם הפנים. וכשפותח הפה ומפריד לחי התחחון מהפנים אז בולט לחי תחחון קצת למטה ממקום חיבורו עם הפנים ושם הוא גמר מקום הפאות והתחלת פאת הזקן. ולפי"ז כונת רש"י תחת האוזן תחת הנקב שבאוזן או אולי אפי' תחת עור הקשה שבאוזן. ולא תחת עור הרך שבאוזן.

וכבר כתב כן בשו"ת אמרי יוסר ח"ב סי' קפ"ג דהחומר הוא רק עד עור הרך של האוזן דמשם ואילך אינו קרוי אוזן דהוי רק עור של אוזן וכמוש"כ רש"י בצכורות ר"פ אלו מומין [כונתו פרק על אלו מומין צכורות לו. וז"ל רש"י שם על המתני' נפגמה אזנו מן החסחוס אבל לא מן העור, ופירש"י אבל לא מן העור דהדר צריא ולא הוי מומא והאי עור היינו אליה רכה של אוזן, ע"כ. ולא מצאתי סמך מזה שהאלי' לא נקראת אוזן ול"ע] וכשנדייק נראה שכן משמע מלשון הדרישה הנ"ל שלפי רש"י בגמ' הוא מקום שלחי תחחון יוצא ולפי הטור בשיטת רש"י הוא מקום שלחי התחחון מתחבר. ולפי"ז שפיר יתכן דעד אותו מקום הוא פאת הראש וכל זמן

עדיין יעבור על איסור השחתה, ואמרו לי
אזכרים שיחי' דגם אם לא נשרו השערות
ממש מ"מ אחרי דמורידן במקל עב שאינו
חותר רק חולש היו כמלקט ורהיטני].

והנה לפי צ' טעמים אלו אסור להסיר
שערות זכונה לחלוש שערות דאין
היתר א' של פס"ר דדרבנן וכן ליכא היתר
צ' באופן דמתכוין אך אם יש לו הרבה
שערות יותר מ"מ שערות מותר להר"מ
גם צמתכוין.

ג. והחת"ס ממשיך שם עוד דלפי שיטת
הסמ"ג דכל שחי שערות
אסור צע"כ סובר דהאיסור של הקפה הוא
רק בתער ממש דהרי לא שנינו בשום מקום
דאין סורקין פאת הראש, עי"ש. ולפי"ז
מותר לחלוש גם צמתכוין לחלוש, אמנם
לפי"מ שכ' הוא גופא להחיר סריקה מחמת
פס"ר דלא ניחא לי'. אין ראוי מהא דלא
כחוצ אין סורקין פאת הראש וממילא אין
הוכחה דלסמ"ג מותר לסרוק פאת הראש
גם צמתכוין להוריד שערות [שו"ר זכרם
שלמה שזפרדס שמחה צמעין טהור או' ו'
שכחז שיש להחמיר במסרק וצדעתו להסיר
שערות אצל בחולש אינו מחמיר ולא הצנתי
הטעם].

דמה"ח מ' שערות, ממילא אין לאסור
משום פסיק רישא צמילתא דרבנן, ע"כ.
והנה מלשון הר"מ שכתב ושיעור הפאה לא
שמענו אך שמענו מזקנינו כו', משמע דכלא
שמיעה מזקנינו לא היה ידוע לו שיעור
הפאה, ואם כדבריו מה לא ידע כל זמן
שלא שמע מזקנינו וע"כ כמוש"כ ששיטת
הר"מ דהחיוצ הוא להוריד את פאת הראש
ולא מוגדר צחז"ל שיעור הנקרא שאין לו
אוצר החכמה פאת הראש.

ובתשב"ץ ח"ג ענין ל"ג משמע דהוא
דאורייתא, וצ"ע נראה
כדבריו דיש מקום מסויים צפאה שיהא שם
שיעור מ' שערות צכדי להיחשב פאה.

ז. ובתש"ו קי' ק"מ כחצ ליישצ דמה
דאסור לנזיר לסרק עצמו
הוא מפני דהוי פס"ר דניחא לי' להסיר
שערות המדולדלין ולכך אומר כי נימין
המדולדלין היינו שכבר נעקרו מהגומות
ותלויין צמקצת לית צי' משום השחתה שהרי
מושחתים ועומדים וצשלמא צנזיר עכ"פ
איכא משום גדל פרע שער ראשו אצל לאו
דהשחתה ליכא, עי"ש. ודבריו מחודשים
ונפ"מ למעשה צסם המסיר שער לגבי
השחתה אם צריך להמחין עד שהשערות
ישור לגמרי ואם יהא חיזה שיער שלא נשר

הלכות לא ילבש כו'

[1234567]

חלבש הוא גם בלישה שאינה מדמה ענמה
לאיש ולהיפך למה נחלק בהיחור דלהגן
דחיינו מדמה עצמו לאשה מותר וצמדמה
עצמו לאשה אסור.

דהנה באיסור לא ילבש חזין דאף שאינו
עושה שיהא נראה כאשה מ"מ בזה
שעושה בעצמו תיקונים בגופו שאשה עושה
בעצמה ג"כ איכא איסור לא ילבש. וכמו
דאיתא בסעי' ג' שם אסור ללקט אפי' שער
אחד לכן מחוך השחרות משום לא ילבש
גבר כו'. הרי אף דאינו עושה עצמו כלל
כאשה, דשערות שחרות אינו סימן לאשה
כלל, מ"מ ע"מ מה שעושה בעצמו קישוט
שאשה עושה בעצמה נכלל באיסור של לא
ילבש.

ובערוך לנר מכות כ: העיר דלכאורה
איסור של מלקט לבנות מחוך
שחרות היינו דוקא בשערות הראש דזהו
דרך של אשה ליפות שער ראשה, אבל
במלקט שערות הלבנות מחוך זקנו דאין
לאשה כלל זקן לא שייך שיחשב ליקוט
השערות תיקוני אשה ולא יעבור בזה על לא
ילבש אבל מביא דבר"מ פ"ב ה"י מע"ז
מבואר להדיא דגם במלקט הלבנות בזקנו
עובר בלא ילבש.

חזינן להדיא דאיסור לא ילבש אינו צדוקא
דימיו לאשה אלא סוג תיקון של
קישוט שאשה דואגת לקישוט כעין זה הוי
מעשה אשה לעבור על לא ילבש.

סימן לד

א. גדרי איסור לא ילבש גבר
שמלת אשה.

ב. לבישה לאצולי מטינוף.

ג. להעביר את המכס.

ד. מטריה של אשה לגבר.

א. יור"ד סי' קפ"ז סעי' ה' לא מעדה
אשה עדי האיש כגון שמשים
בראשה מנפת או כובע או חלבש שריון
וכיוצא בו כו'.

ובש"ך ס"ק ו' כתב כמז הז"ח דיש
היחור צ"ב דברים, הא' שאין
איסור אפי' בדבר שהוא נוי וקישוט אלא
כאשה הלוכשת בגדי איש להתדמות לאיש
ואיש הלוכש בגדי אשה להתדמות לאשה לנוי
וקישוט, אבל אם לובשין כדי להגן מפני
החמה והלינה וכיוצא בו מותר, הב' דאף
להתדמות אין איסור אלא בדברים שהן
עשויין לנוי וקישוט, עי"ש שהאריך ואין
דבריו מוכרחים כ"כ, ומ"מ נראה דהיינו
דוקא בתיקוני אשה אבל אם לובש ממש
בגדי אשה עד שאינו ניכר שהוא איש וכן
איפכא בכל ענין אסור כו', עכ"ל.

ב. ונראה ביאור דברי הש"ך אשר לכאורה
נ"ב אחרי דאיסור לא ילבש ולא

לצן מחוך השחורות משום לא ילבש גבר, משמע דאפי' בדעתו ללקט רק שערה אחת מ"מ עובר ואף דאינו ניכר מ"מ התחלת קישוט הוא.

ד. ומשה"ק הראב"ד בקושיא הראשונה שלא אמרו אלא אסור ולא לוקה ביאר הגר"א בס' הג"ל או' י"ב דכונת הראב"ד הוא דאינו אלא מדרבנן כמו כל העצרת שער דאסור רק מדרבנן ופי' בכס"מ דטעמא מפני שהוא במקום שאינו נראה. מבואר דאף דתיקוני אשה הוא מ"מ צביל אסור לא ילבש יש תנאי שיהא נראה להדיא התיקון ולכך סובר דגם הכא אף דתיקון אשה הוא הולאת שער אחד מ"מ אחרי דאינו ניכר ליכא רק אסור דרבנן.

והרמב"ם סובר דדין דצעי תיקון הניכר אינו דין דצעי לניכר צביל ^{הנהגות} ע"ס האיסור דרק כשניכר נחשב לובש צד אשה אלא צעי לניכר לשם הקישוט דסוג קישוט זה הוי תיקוני אשה ולכך אף דעדיין לא ניכר מ"מ מתעסק בתיקון אשה הניכר ושייך שיעצור בלא ילבש גם בהחלטה.

ה. עב"פ למדנו מהא דדינא דלא ילבש אינו כולל בדוקא כשמדמה עצמו לאשה אלא גם בעושה התקשטות שאשה עושה צעמא הוי ג"כ צגדר לא ילבש, וביחוד חזינן מהר"מ דאף דעדיין אינו ניכר כלל תיקוני האשה מ"מ עצם מה שעושה צגופו דבר שאשה עושה לשם התקשטות הוי צגדר לא ילבש. והראב"ד דחולק הוא מפני שסובר דכ"ז שאינו ניכר התיקון לא נכלל המעשה בכלל תיקון אשה ולכך נריך שילקט שיעור שיהא ניכר.

ג. ובר"מ פ"ב מעכו"ס ה"י כתב המלקט שערות לצנות מחוך שחורות מראשו או מוקנו משילקט שערה אחת לוקה, וכן אם נצטע שער שחור משיצטע שיער לצנה אחת לוקה, עכ"ל. ובהשגו' כתב ע"ז לא מחזור שיהא לוקה באחת שלא אמרו אלא אסור ועוד מאי עדי אשה איכא צדא והא לא מינכרא כלל.

וכתב הצ"י ומ"ש הראב"ד דלא מינכר מילתא כלל אומר אני משכחת לה דמינכר טובא וכגון אדם שכל שערות ראשו שחור ונראה צו שער אחת לצן, ומ"מ הרמב"ם אף כשיש צו כמה שערות לצנות מיירי דכיון דתיקון אשה הוא במקום שעשוי להיות ניכר ונראה דהיינו צראש או צוקן לוקה, עכ"ל.

ונראה ביאר דבריו עפ"י שיש לדייק בלשון הר"מ שכתב המלקט שערות לצנות כו' משילקט שער אחת לוקה, צפשוטו מתפרשין דבריו דאם עומד ללקט רק שערה אחת לצנה מחוך הרבה שחורות ולצנות אין כאן כלל מעשה לא ילבש דאין צוה תיקון אשה כלל דלא מינכרא כלל, אלא הר"מ מיירי במלקט שערות לצנות והיינו דעומד ללקט הרבה שערות לצנות שיהא מינכר התיקון ואז משילקט שערה אחת לוקה דגם בהחלטה הוי מעשה תיקוני אשה. חש"כ הצ"י דמאחר דעשוי להיות ניכר ונראה הוי כבר גם בהחלטה מעשה תיקוני אשה. אמנם יל"פ צ"י דאף כשאינו עומד ללקט שאר השערות הלצנות מ"מ עובר דמ"מ הוי התחלת התיקון וכ"מ לשון השו"ע הג"ל אסור ללקט אפי' שער אחד

נחשב דהתיקון משמש את הגוף ואם עושה שלא לשם שימוש הגוף רק למטרה אחרת אינו נקרא האי תיקון משמש הגוף והוא שהביא מאו"ח ש"א גבי טליית מקופלת דתליא זכונת המעשה אם נחשב משמש הגוף אם לא.

מ. ובאר"ח סי' תרנ"ו כתב הרמ"א מה שנהגו ללבוש פרטופים צפורים וגזר לזכש שמלת אשה ואשה שמלת כלי גזר אין איסור בדבר מאחר שאין מכווין אלא לשמחה בעלמא וכן בלבישת כלאים דרבנן וי"א דאסור אצל המנהג כסברה הראשונה.

וכתב הגר"א מה שנהגו כו' וכן, כמ"ש בפרק הגזול בתרא דמותר ללבוש כלאים להעביר כו' כיון שאין מתכוין להנאת לבישה וכ"ש למפרשים שם כדי להמנער שיסבירו שהוא נכרי כו', וי"א דאסור שכתב דבשלמא בממון אחיהיב למחילה משא"כ איסורא, וגם בלבישה להעביר הרמב"ם ושו"ע יור"ד ס"ה אסור וע"ש ושם סעי' ו', עכ"ל. וכ"ה בדרכ"מ שם [הארוך].

וצ"ע דמה דמיון להמיר לבישת בגדי אשה כשכונתו לשמחה כמו בכלאים דהא בכלאים האיסור הוא לבישה ולבישה שלא לשם הנאת הגוף אינו בכלל לבישה אצל כאן האיסור מה שעושה בגופו דמיון לאשה והרי זהו מטרתו כעת שיהא דומה לאשה כדי לשמח הרי איכא האיסור ממש זכונה.

וע"כ כמוש"כ בחכמ"א דגדר לא ילכש הוא דוקא לבישה לצורך הגוף שיהא הגוף נראה כן אצל כשאין מטרתו לצורך הגוף אין צוה לא ילכש ולכך כשמטרתו

ו. ובזה יל"פ דברי הש"ך דקוצר דדין לא ילכש וכללים ב' דברים א'. צמה שמדמה עצמו לאשה. ב. צמה שעושה בעצמו תיקוני אשה דאף שאינו נראה כאשה מ"מ עשיית תיקונים בגופו כמו שאשה עושה הוי בגדר לא ילכש. ולכך כתב דבאיסור מדמה עצמו לאשה לא איכפת לנו זכונתו דאחרי שלבוש כאשה הוי לא ילכש, משא"כ דדין הב' דאין האיסור מפני התולאה שניכר כאשה [דהא צמלקט הלכות אינו ניכר כלל כאשה וכנ"ל] אלא צמעה שעושה בעצמו תיקוני אשה, רק כשעושה התיקון לשם תיקון כאשה הוי מעשה לא ילכש אצל כשעושה לשם כונה להגן על עצמו אין המעשה נכלל בגדר תיקוני אשה ומותר.

ז. ובחכמ"א כלל ז' צנינת אדם או' ז"ד חולק על הב"ח וכחז שם צוה"ל ומה שכתב ראי' דהא מותר להעביר שער הערוה אפי' צמער משום צער וכן לספר במראה נ"ל דאין ראי' כלל דודאי דבר שהוא מלבוש גמור אסור אפי' להנצל מן הצער אלא דבר שהוא קישוט ואינו מלבוש א"כ דוקא כשעושה לקישוט אסור אצל אם אין כונתו לקישוט אין איסור כלל, ומנינו סברה זו באו"ח סי' ש"א דהיוצא צטליית מקופלת חייב דהוי משא ואם כונתו להחנאות מותר, עכ"ל.

ונראה דקוצר דגדר לא ילכש כולל כל דבר הנעשה לתיקון הגוף שעושהו כמו שאשה עושה נכלל בכלל הלוא ולכך צמלבוש ממש שמשמש הגוף צמנס נכלל בכל אופן בכלל לא ילכש, אצל שאר תיקוני אשה תליא זכונת העשי' דאם עושה לשם תיקון הגוף

לשמח אינו נחשב כונה לצורך הגוף [ול"ע]
אוצר החכמה

ולכך מותר.

ט. עב"פ למדנו מכאן דלוצש בגדי אשה להעביר המכס לפי הש"ך אם עושה כן רק במקלע בגדים ועדיין ניכר כאיש מותר ואם לאו אסור, ולפי החכמ"א יש לדון דכלל אופן מותר דאינו לבישה אפי' בכלאים והו"ה לפי הגר"א מותר.

ואם לוצש בגד אשה לאכול מטינוף בגדיו כגון סינר של נשים לפי הש"ך במקלע בגדים מותר דאין כונתו לקישוט, ולפי החכמ"א עיין בס"י ש"א ציור"ד בש"ך ס"ק ח' וצט"ו ס"ק ח' שמביאים דברי הדרישה להחיר בכלאים והם חולקים ועיין צנינת אדם ס"י נ"ז באו' ט"ו מחיר בהחלט, עי"ש.

ולפי"ז הו"ה גבי לא ילצש מותר לפי הדרישה והגר"א, אבל לפי הש"ך והט"ו דאוסרים בכלאים אסור בלא ילצש לפי שיטת החכמ"א.

י. וכ"ז בבישה ממש אבל בהעלאת על גופו שלא בדרך לבישה, עי"ש. זהל' כלאים צנינת אדם או' נ"ז דמותר לכו"ע ללוצשו בכדי להגן על בגדיו הו"ה הכא אינו בגדר לבישה [עיין צנינת אדם או' נ"ד שדימה לא ילצש לכלאים] ומותר [ול"ע] דעת שאר פוסקים בזה] והו"ה להגן על עצמו על ידי מטרי' של נשים לכאורה מותר לכו"ע לצ"ח וש"ך וחכמ"א.

יא. בעיקר מה שהבאנו ההיתר ללוצש צפורים בגדי אשה דאינו אלא לשמחה וביארנו בשם הגר"א דההיתר מפני שאינו נחשב לבישה יש לדון דלפי"ז

ההיתר שייך רק כשלוצש עוד בגדים ואין לו צורך לבגד לכסות גופו וכגון שהוא בגד עליון אבל אם אינו לוצש עוד בגד לא שייך היתר דאינו לוצשו אלא לשמחה אינו מלוצש דהרי במלצ שהוא כעת יש לו צורך בגופו לבגד זה והוא המכסה את גופו.

ובכן גם צמה שכתבנו להחיר ללוצש בגדי אשה להעביר את המכס ג"כ מיירי צכה"ג וגם הא דהחירה המחני' ללוצש כלאים להעביר את המכס לכאורה מיירי ג"כ צכה"ג ויש לעיין.

סימן לה

בדין א. סלסול שערות.

ב. הסתכלות במראה.

ג. כלי זיין לאשה כשנעשה בצבע מיוחד בשביל נשים.

א. כתב החפץ חיים בספר נדחי ישראל קונטרס תפארת אדם פ"ו הנה ראשון לכל נריך לדעת שעצם הסלסול אף שלכאורה אין בו איסור אבל באמת גם זה נכלל בלאו דלא ילצש גבר שמלת אשה שהקישוט לא הותר אלא לנשים שהם נריכים לכך.

ובהגה' למטה כתב וראי' משצט נ: מגרר אדם גלדי צואה וגלדי מכה שעל צפרו משום צער ואם בשביל ליפות עצמו אסור ופירש"י משום לא ילצש גבר שמלת אשה, ואפי' המחיר שם הוא רק משום כבוד קונו, ואיתא בדף נ"ב דאפי' ללקט

ובכמו"כ מביא ראי' מהא דמלקט לצנות מתוך שחורות דאף דאינו יופי מיוחד לנשים מ"מ עלם היפוי בגופו הוי מעשה אשה ונכלל בלאו.

ג. וב"יור"ד סי' קנ"ו סעי' ז' כתב המחבר אסור לאיש להסתכל במראה משום לא ילכש אלא אם כן משום רפואה כו', הג"ה וי"א דהא דאסור לראות במראה היינו דוקא במקום דאין דרך לראות במראה אנשים ואית ביה משום לא ילכש גבר אבל במקום שדרך האנשים לראות ג"כ במראה מותר, ע"כ. ובציאור הגר"א שם או' ו' כתב וגם דבריו אינם נראין מה שחילק בין מקום שנהגו דאמרינן בשבת נ: מגרר אדם כו' ואם צשציל כו', ואף מאן דפליג שם דוקא משום כבוד קונו אבל כה"ג ודאי לא ואמרינן ללקט לצנות כו', עכ"ל. ונראה דכונת הגר"א להביא ראיות דהאיסור של לא ילכש גבר שמלת אשה לא כולל בתוכו בדוקא קישוט של אשה אלא כל קישוט הגוף הוי בגדר שמלת אשה והוא ממש כמו שכתב הח"ח להוכיח מסוגיא זו וכן מוכיח מדינא דמלקט לצנות מתוך שחורות. [וחזינן דגם הגר"א פירש הסוגיא דשבת צסברת המתיר שם כהח"ח ולא כמוש"כ להעיר לעיל או' א'], ומה"ט נראה פשוט דמה דאוסר הגר"א גם במקום שנהגו האנשים לעשות היינו דוקא בדבר שנכלל בכלל שמלת אשה בגלל שם "קישוט" וכמו בהעברת בית השחי והעברת גלדי מכה ונראה או במלקט לצנות מתוך שחורות. אבל באיסור לבשת בגד אשה ודאי תליא במנהג המקום ובמקום שהבגד אינו מיוחד לאשה

לצנות מתוך שחורות ג"כ אסור כיון שהוא עושה זה להתנאות כדי שיהיה נראה כבחור, ודעת הרמב"ם דחייב מלקות ע"ז ועיין צ"י יור"ד סי' קפ"ב, ע"כ.

וביאור ראיתו דמביא ראי' דאיסור לא ילכש גבר שמלת אשה אינו בדוקא ^{אוצר החכמה} ¹²³⁴⁵⁶⁷ אלא עושה עצמו כאשה וכגון לובש מלבושי אשה או אפי' מעביר בית השחי ובית הערוה דעושה בעצמו קישוט של אשה אבל קישוט בעלמא דאינו מיוחד בדוקא לאשה וכגון סלסול שער דאין לנו ראי' דנחשב קישוט של אשה אולי לא נכלל בלאו דלא ילכש גבר שמלת אשה. ולכן מביא ראי' משבת נ: דמגרר אדם גלדי נראה כו' דאינו קישוט המיוחד בדוקא לאשה מ"מ יש בו משום לא ילכש דעלם מעשה קישוט בגופו נכלל בכלל לא ילכש גבר שמלת אשה. הו"ה סלסול שערוה נכלל בכלל לאו זה.

ומרסיף ואפי' המתיר שם הוא משום כבוד קונו. ויש להעיר בזה דהמעין צסוגיא שם יראה שאינו מוכרח כן דז"ל הגמ' ואינהו [דמתירין לגרד גלדי נראה וגלדי מכה מעל צשרו] כמאן צברוה כי הא דחניא רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום צשציל קונו משום שנאמר כל פעל ד' למענהו, ע"כ. ובפשטות יל"פ דאין כונת הגמ' דהיתר לרחוץ הוא משום כבוד קונו אלא הלוא כונת הברייתא הוא דיש ענין שירחוץ פניו ידיו ורגליו בכל יום וכמו שמביא צ"צ סי' ד' ס"ק ז' צסם הפרמ"ג ונלמד מכל פעל ד' למענהו ומטעם שיש בזה כבוד קונו, אבל היתר לרחוץ יתכן דסובר דליכא איסור כלל דאין בזה לא ילכש.

מבואר דאף דהוי מעשה קישוט ליכא איסור
אלא אם האי קישוט מיוחד לאשה. ועיינ
צט"ז סי' קפ"ז ס"ק ה' שמציא צסס מו"ח
ז"ל צסס רש"ל שאם הוא במקום שאין
מעבירין אותו אפי' הנשים שאם הוא העביר
אינו לוקה, עכ"ל. מבואר דאין איסור
קישוט צענעס רק במקום שהוא קישוט אשה.
ולא כמוש"כ הגר"א נ"ל ע' ליישצ קושיית
הגר"א [א] ולפי"ז יש לדון דהו"ה איסור
סלקול השערות שכחצ הח"ח במחלוקת
חליא ולפי המחבר והרמ"א מותר אם אינו
סוג סלקול המיוחד לאשה. ואולי הו"ה בכלי
זיין אם יהיו מיוחדים לאשה מותר, אך
כמוצן יש לומר דכלי זיין באיזה צורה שהיא
אחרי דכלי זיין הוא הוי כלי גבר וצ"ע.

ה. והנה יש לדון דאף לפי הגר"א והח"ח
דיש איסור בסלקול שערות מ"מ
היינו צדוקא סלקול שאינו רגיל אלא סלקול
צורה מיוחדת אבל סלקול רגיל מותר דהא
מבואר צצצת נ: דמשום כבוד קונו מותר
להעביר גלדי מכה וצואה ולרחוץ פניו ידיו
ורגליו הרי חזינן דיש סוג מסוים של קישוט
דאינו שיך דוקא לאשה אלא גם לאיש יש
מידת קישוט מסויים שצריך לו ולכך גם
סלקול הרגיל לאיש אולי נכלל בצכוד קונו
וצ"ע

ו. במש"כ הרמ"א צסי' קנ"ו הנ"ל צאו'
צ' דצמקום שהאנשים
מסתכלין צמראה כמו הנשים ליכא איסור
הסתכלות צמראה. וכבר כתב שם צגיליון
מהרש"א דצר"ן מבואר דמ"מ חצרים
נמנעין מזה, יש להעיר דרגיל צומן שהספר
גומר לספר מראה צמראה לראות אם סיפר

צדוקא או לאיש צדוקא ליכא משום לא
חלבש ולא ילבש, דצמקום שאינו קישוט
עיקר סיבת האיסור מפני שהוא שמלת אשה
והיינו שהמציאות הוא שצגד זה מיוחד
לאשה, אבל צמקום שאין צגד זה מיוחד
לאשה ליכא כלל סיבת איסור. וכמוש"כ
צמהרש"א נדרים מ"ט: צחידושי אגדות גצי
עוצדא דרצ יהודא דצצתהו עצדה גלימא
כד נפקת לשוקא הות מיכסיא צ' וכד נפיק
רצ יהודא לצלויי הוי מיכסי ומצלי דנ"ל
דהוי האי גלימא עשוי כמין מעיל ואשמעינן
אע"ג דאיתחא נפקא צ' לשוקא לית צ'
משום לא ילבש צצגד מעיל מיוחד לשניהם,
עיי"ש.

ג. ונראה דגם הא דאיתא דלא תנא אשה
צכלי זיין למלחמה ופירש צרש"י
נזיר נ"ח. דהכונה דלא חטול כלי זיין צידה.
אין הציאור מפני שכלי זיין הוא צגד איש
אלא יסוד איסורו דכמו דאסור לאיש
להתקשט מפני שצנעס הקישוט הוא מעשה
אשה הו"ה לגצי כלי זיין צידה הוי ענעס
אחיזת הכלי זיין מעשה איש דדרכו של איש
לצאת למלחמה. ולכך אפי' צמקום שניהגו
שגם נשים יוצאות למלחמה או אפי' אם
יעשו כלי זיין מיוחדים לאשה עם צצע
מקויים וכדו' מ"מ לא נפיק מכלל לא חלבש
דענעס אחיזת הכלי זיין הוא מעשה איש.

ד. אמנם יש לדון דכ"ז לפי שיטת הגר"א
אבל לפי"מ שפסק הרמ"א הנ"ל
צאו' צ' דצמקום שניהגו האנשים לראות
צמראה מותר לאנשים לראות צמראה וכן
פסק המחבר צסי' קפ"ז סעי' א' לגצי
העצרת שער צית השחי וצית הערוה, הרי

למנוע ציוש אינו צגדר מעשה קישוט
 לאסור משום לא תלצש וכ"ש שיש מקום
 לומר דאין צזה משום החצרים נמנעים מזה,
 אבל במקום שציוש לא יהא לו [דהא הספר
 הוא מומחה] אלא יהא לו חיסרון יופי
 צודאי יש למנוע מזה.

טוב מפנים ומאחור ול"ע דלכאורה לפי
 הגר"א הנ"ל צאו' צ' יש צזה חיסור ממש,
 ולפי הרמ"א עכ"פ החצרים נמנעים.
 והנה במקום שמסתכל לראות אם אינו
 מכוער אולי יש ^{אוצר החכמה} לדון להחיר
 וכמוש"כ התוס' בשבת נ: ד"ה בשביל

הלכות מקואות

סימן לו

למקוה, חבל כשיוצאין מעט וחוזרין שם לא מיקרי זחילה, והו"ה הכא דהמים על אף שיוצאים מהמקוה מ"מ חוזרים הם מיד אינם קרויים זחילין, ועל אף דהרמ"א כותב כשיוצאין מעט משמע מעט מים בדוקא, עי"ש שכתב בזה דאולי לאו דוקא הוא, עי"ש.

ב. אמנם יש להעיר דל"ד לדברי הרמ"א דו"ל הריב"ש שם צמחו' רל"ב ואין נקרא זחילין אעפ"י שלא ישארו המים במקוה שמטביל בו אלא הרי הוא נקרא אשבורן כיון שמן המקוה באו ואליו הם שבים ללכת אלא שנתפחו בהכרח מחמת אדם או דבר אחר שצמח המקוה, עכ"ל. ויש לדייק בלשונו דדוקא כשהמים באופן טבעי עומדים לחזור למקוה אלא שיש כרגע קצת מניעה כגון כח אדם הדוחף את המים ובהסר המניעה שבים ממילא ככה"ג נחשבים המים כחלק מהמקוה ואינם נחשבים זחילין ממנה, חבל כשאין המים שבים צטבען אלא צריך כח חשמל לדחוף בחזרה למקוה יש מקום לומר דצרגע שיוצאין מן המקוה נחשבים זחילין ממנה על אף שיש כח המחזירן למקוה.

דאית ועוד יש להעיר דהא דאמרינן דיציאת המים שעומדין לשוב לא נקראין זחילין הוא בדוקא אם גם בזמן שהמים זחילין עדיין הם חלק מהמקוה דאז אמרינן

מקוה מים כשרים שקבעו על ידה משאבת פילטר שמוציאה את המים שאינם נקיים לתוך דוד שמלא בחציו עם חול, והמים נכנסים בדוד מלמעלה ויוצאים מלמטה, אחרי שנסתננו על ידי החול ונכנסים בחזרה למקוה על ידי דחיפת המשאבה.

א. הנה כבר לנו בזה בספר הר נצי יור"ד תשו' קע"ז וצאג"מ יור"ד תשו' ק"י וצמנח"י ח"ח ועוד.

ואגרוט בשולי דצריהם מה שיש להעיר או להוסיף וצחסי השי"ת אחפלה שלא אכשל.

הנה מה שיש לדון בזה הוא מכמה פנים והם א. דהמים צטעת הפעלת המשאבה הם זחילין. ב. דהמים נכנסים למקוה על ידי כח חשמל דהוי מעשה אדם. ג. דהמקוה נעשית בהכשר של נטל סאה ונתן סאה.

והנה צנוגע לנדון הא' שהמים זחילין צטעת הפעלת המשאבה דן בספר אגרו"מ יור"ד סי' ק"י עפי"ד הרמ"א בסי' ר"א קע"י נ' דכתב בשם הריב"ש ואין יציאת המים קרוי זחילין אלא כשאין חוזרין

דאחרי שמעיקר הדין גם חוץ הכלי הוא חלק מהמקוה לא דיין את מי המקוה הנכנסים לכלי זוחלין, דדוקא לגבי המים שבכלי גזרו ולא לגבי כל המקוה, אבל צריך ראיה לסברה זו. ועוד במקום שהמשאבה מעלה את המים על הגג ומשם יורדין הרי הוא רק חיבור נילוק, וכן בעיקר הדין של זוחלין במקום שעומד לחזור כחצ צספר לחס ושמלה סי' ר"א ס"ק כ"ח להחמיר באיסור תורה בהתשצ"ץ דחשיב זוחלין.

[ח"ח"ח 1234567](#)

ג. ועיי' בספר שו"ת הר נבי שם שכתב דהוי זוחלין ואינה בגדר זחילה שאינה ניכרת דאף שלא ניכר במקוה שיוצאים המים הרי אינו מחמת שהזחילה אינה זחילה מספיקה בשביל שיהא ניכר הזחילה אלא עיקר הטעם הוא מפני שנכנסים מים אחרים והם מכסים שלא יראו בעיניים את הזחילה וזה לא משוי את הזחילה לאינה ניכרת.

ד. ואחרי שעמדנו שהמים שבמקוה הם בגדר זוחלין בשעת הפעלת הפילטר יש לדון עוד וכבר העיר בזה בספר הר נבי הנ"ל, דאחרי שמחמירים דזוחלין לא מערבי'ן להוריד פסול שאיבה [ומה"ט כתב החזו"א בליקוטים מקואות סי' ג' דנקב המקלח מים למקוה צריך להיות גבוה מנקב המקלח מי העיר לאור המים כדי שיצאו מי העיר לאור המים במקום אשכורן שאם נקב המקוה נמוך נמצא מי העיר זוחלין חכף למקוה ואין להקל בכולו שאוב ע"י זריעתן במים זוחלין אף שהזוחלין נפין על מ' סאה באשכורן].

דהמקוה אינה זוחלת, אבל אם המים יוצאים לגמרי מהמקוה ועומדים לשוב נחשבת מקוה זוחלת אלא שעומדת להסתמל עוד פעם. שו"ר בחזו"א מקואות ליקוטים סי' ו' אות ב' שכתב כן בזה"ל ולא דמי למוליך המים על המעלה דהתם בעלותן על המעלה לא מיקרי זוחלין כיון שיש כנגדן כותל המעכבן מלצאת חשיב רוחב המקוה עד הכותל החיצון וכששבים מהמעלה למקוה לא חשיב זוחלין כיון ששצין למקוה ואין שעה אחת שאינן חיבור למקוה כו', עי"ש. ולפי"ז יש לדון דהכא דהמים נכנסים לכלי הפילטר הרי נעשים שאובין מדרבנן כדין המבואר בסי' ר"א סעי' ח' דמעין המקלח לחוץ כלי פסול לטבול צין במים שבחוץ הכלי צין לאחר שיצאו מן הכלי, וכדמבואר בפי' הר"ש ריש פ"ה דמקואות ופירוש הרא"ש דהוא מגזירה שמא יטבול בכלי שאינו מחובר או שמא יפסק החיבור למעין ולא ירגיש, והו"ה הכא על אף שיתברר [לא ברור לי המציאות] שיש למים שבחוץ כלי הפילטר חיבור תמידי למי המקוה כשפופרת הגוד כדין החיבור שצריך למים שבחוץ כלי [עיי' בסעי' ז'] מ"מ המים שבכלי פסולים הם מחמת פסול שאובין והוי כחוץ למקוה ממילא יש לדון דהמים נחשבים זוחלין מחוץ למקוה גם לפי הריב"ש על אף שעומדים לשוב חכף למקוה.

הארמגם שאין ראיה ברורה לזה די"ל דאף שפסלו חכמים את המים שבכלי לטבול בו מטעם שמא יפסק החיבור ולא ירגיש וכמו שכתב הר"ש היינו דוקא לגבי טבילה בכלי ובמים שיוצאין ממנו, אבל לגבי לאשווי את המקוה זוחלת אולי יש לומר